

Rapport: Väpnarens tre år som IKT-pilotförskola

Innehåll

1. Historik, vad har det inneburit att vara pilotförskola inom IKT?	3
2. Fokusområde lärplatta och applikationer.....	6
Yngre barn	6
Äldre barn.....	7
3. Fokusområde webbportal/blogg	8
Webbportal.....	9
Blogg.....	10
4. IKT-vision.....	11
5. Kompetensutveckling	12
6. Inspiration, att dela med sig erfarenheter, image.....	15
7. Koppling till aktuell forskning	16
8. Kommunikation/administration/organisation	17
Samarbetsrummet på Insidan.....	17
IKT-gruppen	17
9. Vad blir nästa steg	18

1. Historik, vad har det inneburit att vara pilotförskola inom IKT?

I januari 2011 slog vi upp portarna på Väpnaren med nya barn, föräldrar, pedagoger, miljöer - ja allt vad det innebär att starta upp en ny verksamhet. Första två månaderna hade vi inget Internet... Men vi var fyllda av förväntan och bar med oss olika erfarenheter av IKT. En i IKT-gruppen hade varit med och implementerat Unikum på sin förra arbetsplats och hade väldigt positiva erfarenheter av att arbeta i webbportal. Dokumentationen utvidgades från att innehålla bild och text till att också innefatta ljud och filmer samt kommunikationen mellan förskola och hem förbättrades och underlättades. Från kommunens håll hade vi inte fått några direktiv så vi hade relativt fria händer och en chef som var lika nyfiken och ivrig som oss.

Läsåret 2011/2012

I syfte att omvärldsbevaka och inspireras av hur andra förskolor som låg i framkant gällande användande av IKT besökte vi en skola utanför Stockholm som köpt in iPad (som då var helt nytt i Sverige) och lyssnade på en presentation av Lena Gällhagen om iPad och "paddagogik" i Kulturhuset i Stockholm. Vi såg direkt de pedagogiska möjligheterna med detta verktyg och vår förskolechef Anneli Hesselbäck köpte in två lärplattor, vilket sedan utökades till en per block och senare två per block. Under hösten 2011 skrev vi i IKT-gruppen den första visionen för hur vi ville att vårt IKT arbete skulle se ut, vilka mål vi hade och hur vi skulle nå dit. Redan från början var det viktigt för oss att utgå från förskolans läroplan och när vi dokumenterade arbetet använde vi oss av Lotusdiagrammet, en matris skapad för att snabbt kunna koppla arbetet till läroplanens strävansmål. Väpnarens inriktning för IKT-arbetet blev tydlig:

1. vi ville testa webbportaler för ökad kommunikation och dokumentation
2. vi ville utforska och använda lärplattor tillsammans med barnen

Vi utvecklade en strategi för att få alla Väpnarens pedagoger att bekanta sig med plattan för att i nästa steg våga använda den tillsammans med barnen. Pedagogerna fick turas om att ta hem lärplattan för att utforska dess funktioner. I samband med det skrev vi en ansvarsfördelning som ålade samtliga pedagoger att använda lärplattan tillsammans med barnen och dokumentera tillfällets syfte, genomförande, koppling till läroplanen och möjlig utveckling. Varje hemvist fick en ansvarig pedagog som säkerställde att samtliga barn erbjöds att utforska den nya tekniken samt att dokumentation i hallarna och på förskolans webbsida presenterade och synliggjorde arbetet. Tillsammans med dokumentationen användes Lotusdiagram för att tydliggöra kopplingen till förskolans läroplan. Lotusdiagrammet användes också i samband med digitala fotoramen och väckte diskussioner om syftet med aktiviteter och bilder från verksamheten. Parallellt med arbetet att implementera lärplattan som ett pedagogiskt verktyg i verksamheten började förskolans första testperiod av en webbportal. Under tre månader använde IKT-gruppen Unikum tillsammans med några testfamiljer för att därefter tillsammans kunna utvärdera vilka

möjligheter och funktioner portalen gav utifrån uppsatta mål. Arbetet presenterades för kollegor från andra förskolor i november 2011 på en inspirationsdag om IKT på Grand. Där föreläste även två externa föreläsare dels om lärplattan som pedagogiskt verktyg och dels om hur datorn kunde användas tillsammans med barnen. Utvärderingen av Unikum resulterade i en rapport som visade att både föräldrar och pedagoger ställde sig positiva till att använda webbportalen (rapporten finns att läsa på Utbildning&lärande/förskola/1.Gemensamt förskola/IKT/rapport pilotprojekt Unikum). I det läget fanns dock ingen möjlighet för förskolan att köpa in tjänsten för hela förskolan och vi bestämde därför att vi skulle pröva olika webbportaler för att testa funktioner och utvärdera dessa.

Vi besökte BETT-mässan i januari 2012 i London för att omvärldsbevaka, inspireras och förundras över de pedagogiska möjligheter IKT medför. På BETT-mässan var animation, interaktiva tavlor/bord stora nyheter liksom iPad med olika applikationer. I montrarna hölls korta föredrag och visningar. Under resan lade vi grunden för vårt samarbete med de övriga pilotförskolorna Rosendal och Västra Stenhagen. Under vårterminen 2012 användes PowerPoint-presentation på föräldramötet och några pedagoger använde sig dessutom av PowerPoint-presentation på utvecklingssamtalet. Under föräldramötet användes även todaysmeet.com för att ge föräldrarna möjlighet till direkt återkoppling på vad som diskuterades samt att kunna fortsätta diskussionen efter mötet. Tyvärr var det få föräldrar som tog chansen att pröva, men det upplevdes som ett spännande och innovativt inslag.

I mars 2012 hade Vård och Bildning en monter tillsammans på mässan Framtidens Läromedel på Uppsala Konsert och Kongress. Där delade representanter från Väpnarens IKT-grupp med sig av vårt arbete och knöt nya kontakter.

Lsåret 2012/2013

Under sommaren 2012 köptes ytterligare fyra lärplattor in och under hösten valdes fokusområden till förskolans fyra block. Två av blocken skulle fokusera på lärplattans pedagogiska möjligheter samt applikationer för yngre respektive äldre barn medan övriga två block skulle undersöka webbportaler och blogg för en ökad och förbättrad kommunikation mellan förskola och hem. Under hösten 2012 granskade vi först Dokufant och Pluttra som vi ansåg vara otillräckliga. I samband med en föreläsning av Lena Gällhagen i november 2012 lärde vi känna Förskoleappen och vi bestämde oss för att granska denna webbportal mer noggrant. Blocket som också fokuserade kommunikation men med hjälp av bloggen skapade en låst blogg och bjöd in blockets föräldrar. För att inspireras och kompetensutvecklas i användandet av lärplattan som pedagogiskt verktyg deltog samtliga pedagoger i en föreläsning om lärplattan på Blåsenhus, Uppsala universitet.

Under höstterminen 2012 beslutade IKT-gruppen att en PowerPoint-presentation i utvecklingssamtalet skulle gälla för hela förskolan som ett steg att skapa en likvärdig förskola. Vårterminen 2013 tog vi flera viktiga steg i vårt IKT-arbete. På Björnidet användes iPod touch som dokumentationsverktyg (utvärdering se bilaga) och samtliga block började använda sig av projektorn tillsammans med lärplattan för att lättare kunna samla sina lärgrupper framför bilder

och filmklipp för gemensam reflektion. För att dela med och och kompetensutvecklas gällande appar användes ett APT till en workshop där pedagogerna fick möjligheter att pröva och bekanta sig med nya appar under ledning av IKT-gruppen. Arbetet med att ta emot studiebesök från andra förskolor började utvecklas och bland annat ett besök från Ludvika togs emot.

För att knyta vårt IKT-arbete till aktuell forskning deltog två block i ett forskningsprojekt lett av Farzaneh Moinian, universitetslektor vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier vid Uppsala universitet. Forskningen syftade till att undersöka barns agerande med lärplattan och återkopplades på vårens föräldramöte.

Läsåret 2013/2014

Under höstterminen 2013 följdes kravet på att alla använder sig av PowerPoint/Keynote på utvecklingssamtal upp och de pedagoger som kände sig redo inkluderade även filmsekvenser i presentationen. Detta var dock frivilligt detta läsår och kommer gälla för samtliga under läsåret 2014/2015. I augusti 2013 ägnades en studiedag till att utveckla och förankra den nya IKT-visionen samt till en workshop om applikationen BookCreator. BookCreator kan med fördel användas för såväl lärgruppens pedagogiska dokumentation som barnens individuella dokumentationer.

För att dela med oss och sprida vår kunskap och våra erfarenheter föreläste två pedagoger på Chefsdagen i september 2013 samt deltog i mässan Framtidens Läromedel med både föreläsning och monter. Därefter följde flera föreläsningar och workshops på olika förskolor i kommunen.

Under våren 2014 utvecklades bloggen genom att fastställa att varje lärgrupp skulle göra ett inlägg i veckan. Detta för att hålla den levande och intressant för föräldrarna att följa. Även barnens delaktighet i bloggen utökades genom att de i större utsträckning är med och väljer bilder och bestämmer vad de vill berätta om bilderna. Arbetet med att testa webbportaler innebar under mars till maj 2014 en testperiod med Förskoleappen för ett helt block med samtliga pedagoger, barn och föräldrar. Efter testperiodens slut följde utvärderingar både från föräldrarnas och pedagogernas perspektiv (se bilaga). För att ta nästa steg med apprecensionerna fastslogs en apprecensionsmodell med gemensamma rubriker och koppling till läroplanen. Detta för att skapa en samsyn i hur vi granskar appar och för att underlätta jämförelse appar emellan.

Kontakten med aktuell forskning fortsatte under vårterminen 2014 då två block deltog i ett forskningsprojekt kallat "Plattan i mattan" lett av Susanne Kjällander, professor i didaktik på Stockholms universitet. Data samlades in genom videoobservationer av hur barnen tar sig an, använder och samarbetar kring lärplattan samt genom fokusgruppsamtal med pedagogerna.

2. Fokusområde lärplatta och applikationer

Mål och syfte

I samband med att lärplattorna introducerades bland pedagoger och barn arbetade vi med att skapa likvärdighet och en samsyn kring hur lärplattan skulle användas tillsammans med barnen. Hur ofta, i vilket syfte, med stöd av läroplanen, vad skulle vi pedagoger titta på (kommunikation, samarbete), hur skulle arbetet dokumenteras och vilka appar skulle vi använda? Applikationer på lärplattan är ett angeläget fokusområde som är intressant för alla pedagoger eftersom lärplattan finns på alla block och sprider sig på alla förskolor i kommunen. För att kunna dela med oss vilka appar som vi har testat och hur vi har jobbat med dem, tänkte vi utveckla ett bibliotek där vi lägger in recensionerna. Dessa ska skilja sig från recensionerna på t.ex. Pappasappar.se och Skolappar.nu på så sätt att vi också beskriver hur vi konkret har arbetat med appen och vilka lärdomar vi drar från arbetet.

Syftet med recensionerna är således att:

- det pedagogiska syftet vid användning tydligt framgår samt kopplas till läroplanen (Lpfö 98/10)
- öka känslan för att se den pedagogiska potentialen i appar
- inspirera kollegor

Tanken är att göra detta bibliotek tillgängligt för hela förskolan för att sedan också öppna den för alla kommunala förskolor i Uppsala. För att ta nästa steg med apprecensionerna fastslogs under vårterminen 2014 en apprecensionsmodell med gemensamma rubriker och koppling till läroplanen (se bilaga). Detta för att skapa en samsyn i hur vi granskar appar och för att underlätta jämförelse appar emellan. En annan viktig aspekt är att med hjälp av ett "appbibliotek" kan pedagogerna lätt hitta olika appar som prövats i barngrupp och recenserats av andra pedagoger.

Två block på förskolan har i dagsläget lärplattan och applikationer som fokusområde. Dessa block använder lärplattan och olika applikationer för olika pedagogiska syften samt som verktyg för dokumentation. På det ena blocket är barnen 1-3 år och på det andra blocket är barnen 3-5 år. Apparna recenserar för att sprida goda exempel inom förskolan.

Yngre barn

Till en början användes många appar. Pedagogerna laddade ner allt som fanns för att utforska och lära sig. Allt eftersom tiden gick började pedagogerna att sortera bland apparna. Tanken är att pedagogerna använder apparna i pedagogiska aktiviteter/projekt med en tydlig koppling till läroplanen. Detta grundar sig på den teoretiska modellen TPACK (teknik, pedagogik och ämneskunskaper) vilken förskolans IKT-vision utgår ifrån. Den innebär att pedagogen utifrån barnens intressen och förkunskaper (kontext) funderar över vilka områden i läroplanen som blir

aktuella (ämneskunskaper), hur aktiviteterna kan se ut (pedagogik) och hur digitala verktyg kan underlätta lärandet (teknik). Apprecensioner är en del i det och syftar till att dela med sig av kunskaper och erfarenheter. Idag finns en uppsjö av olika appar man kan använda tillsammans med de yngre barnen. Det stora utbudet medför dock vissa utmaningar. Under ett delprojekt om vatten upplevde pedagogerna svårigheter med att hitta appar som de kunde använda i projektet. Här ser vi vilka möjligheter ett bibliotek med apprecensioner kommer att medföra för att kunna hitta inspiration.

Nästan alla appar kan användas språkutvecklande då de bidrar till att barnen pratar med varandra. I samspelet lär sig barnen nya ord och begrepp. Vi upplever att barnen med lätthet tar till sig och använder plattan samt att pekskärmen och intuitivt uppbyggda appar och funktioner bidrar till detta. Tekniken bidrar till en ny dimension av lärande. Barnen har även prövat de funktioner som vi pedagoger använder vid pedagogisk och individuell dokumentation; kamera, videoupptagning och ljudinspelning.

Äldre barn

Även för de äldre barnen testades till en början ett stort antal appar för att därefter kunna backa ett steg och utvärdera och recensera apparna. På lärplattan har apparna sorterats efter ämnesområde t.ex. språk, bygga och konstruera, matematik. Under det senaste läsåret har vi börjat använda funktionen "guidad åtkomst" för att kunna begränsa oss till att arbeta med en applikation åt gången. Detta har inneburit en mer fokuserad användning.

En viktig aspekt av användandet av lärplattan har varit tillgängligheten och turtagandet. Vi har diskuterat mycket i arbetslaget hur ofta och hur länge lärplattan ska finnas tillgänglig. Är det ett pedagogiskt verktyg likvärdigt med färg, papper, pennor, klossar osv som alltid finns tillgängligt för barnen att välja? Eller är det ett pedagogiskt verktyg som används i styrda aktiviteter på pedagogens initiativ? För att underlätta turtagandet användes till en början ett timglas på 3 min och när sanden runnit igenom fick barnet avsluta och lämna lärplattan till nästa barn. Under en period fungerade detta system relativt bra, barnen blev trygga med att samtliga skulle få möjlighet att pröva. Men sen märkte vi att det skapade en stress för barnen och att de inte fick möjlighet att göra färdigt. Vi såg att tidtagandet hämmade barnens förmåga att själva komma överens och förhandla om turtagandet. Därför frångick vi det och finns numera med och hjälper barnen att förhandla och komma överens. I samband med övergången från tidtagning till förhandling började vi också använda "guidad åtkomst" vilket innebar att barnen lättare kunde känna sig färdiga med sitt arbete eftersom det var en bestämd app vi arbetade med.

En annan utveckling som skett inom arbetet med lärplattan och applikationer har varit att alltmer frångå färdiga applikationer till att istället använda lärplattans funktioner i form av kamera, filmkamera, *Skype/Facetime*, ljudupptagning och kartor/GPS. Här ser vi stora möjligheter att arbeta vidare med lärplattan som ett pedagogiskt verktyg där barnens delaktighet i arbete och dokumentation ökar.

Appar för att själva kunna dokumentera sitt lärande är något som vi börjat använda allt mer med de äldre barnen. De hanterar *PicCollage* där de själva kan lägga in bilder och med en pedagogs hjälp skriva text till bilderna. I appen *Videolicious* har barnen fotograferat sin teckning föreställande en karta från förskolan och hem varpå de spelat in sitt berättande om bilden i appen. Slutligen väljer barnen bakgrundsmusik till sin berättelse. *BookCreator* och *PicCollage* har använts av pedagogerna för att skapa gruppdokumentation. Fördelen med *BookCreator* är att de färdiga böckerna kan öppnas i *iBooks* där ett bibliotek med dokumentationer samlas. Under våren har vi påbörjat arbetet med att utforska *iMovie* och för att presentera läsårets projektarbete skapades en filmtrailer med bilder, filmklipp och dramatisk filmmusik. Denna visades upp som inspiration på ett APT och har setts av barnen på blocket åtskilliga gånger.

Lärdomar och utveckling - vad blir nästa steg?

Ett prioriterat mål inom Vård och Bildning är att arbeta med pedagogisk dokumentation och för att utveckla och underlätta detta arbete satsar Väpnaren på att köpa in ett dokumentationsverktyg i form av en iPod touch eller iPad mini till varje pedagog samt en extra lärplatta till varje block. Syftet är att pedagogerna ska ha sitt verktyg tillgängligt för att dokumentera lärprocesser med bild, film och ljud för att sedan reflektera tillsammans med barnen och arbetslaget. Utifrån de upptäckter och reflektioner som görs kan vi utmana barnen vidare i sitt lärande. I samband med detta arbete kommer vi att välja några applikationer som samtliga pedagoger får lära sig att använda under en workshop.

Genom att använda ett fåtal appar till dokumentation säkerställer vi att dokumentationen presenteras på ett likvärdigt sätt samt underlättar samarbetet pedagoger emellan. Vi kommer att fortsätta recensera appar och i tillägg till de skriftliga recensionerna kommer arbetslagen använda en del av sin reflektionstid till hands-on, visning av appen för att flera ska känna att de vågar använda den tillsammans med barnen och för sin egen dokumentation.

Barnens delaktighet är i fokus och vi avser att introducera fler funktioner på lärplattan framöver. Till nästa läsårs projektarbete är *iMovie* något som kommer att användas av både barn och pedagoger.

3. Fokusområde webbportal/blogg

Hösten 2012 beslutades att vi på ett systematiskt sätt skulle granska webbportalens respektive bloggans möjligheter för ökad kommunikation mellan förskola och hem samt för dokumentation. Det innebar att ett block valde att implementera en egen blogg, medan ett annat block valde webbportal som fokusområde i syfte att göra jämförelser dem emellan.

Webbportal

Under våra tre år som pilotförskola uppmärksammade vi att fler aktörer började utveckla olika plattformar som möjliggör dokumentation av barnens lärande och/eller kommunikation med vårdnadshavare. Redan 2011 hade vi en testperiod med webbportalen *Unikum* där testfamiljer från olika block deltog. Denna portal innehåller flera delar: blogg, individuell dokumentation samt samarbete mellan förskola och hem kring utvecklingssamtal. Delen som rör utvecklingssamtalet bygger på årshjulet, något som vi arbetat med sedan 2011 på Väpnaren. Utvärderingen visade att både pedagoger och föräldrar var nöjda med *Unikum* men då det inte fanns möjlighet att pröva *Unikum* för hela förskolan bestämde vi oss för att testa flera webbportaler och utvärdera dessa. Efter detta kom fler och fler portaler ut på marknaden och för första gången också portaler som var speciellt inriktade mot förskolorna.

Vi hade ett möte med en representant från *Dokufant*, en plattform för pedagoger som är tänkt att underlätta pedagogisk dokumentation. Vår bedömning var dock att hela plattformen inte var tillräckligt genomtänkt än och saknade möjlighet att göra dokumentationen tillgänglig för föräldrarna. Vi granskade *Pluttra*, en webbportal som också är tillgänglig via en app och därmed lätt att använda via lärplattan och smartphones. Under granskningen visade det sig att det fanns strukturella svagheter (t.ex. portfolio) som ledde till att vi ansåg att det inte var lämpligt verktyg för dokumentation och kommunikation.

Hösten 2012 lärde vi känna *Förskoleappen*, en webbportal som liksom *Pluttra* är tillgänglig via en app. Målet var att denna gång ha en testperiod där ett helt arbetslag och helst alla familjer på ett helt block deltog. Vårt mål var att först granska vilket utbud som finns på marknaden, vilka funktioner och "filosofier" dessa portaler har och hur det kan förändra pedagogernas arbete inom dokumentation, kommunikation och administration. Utöver de redan nämnda *Unikum*, *Pluttra* och *Förskoleappen* undersökte vi också på *Mitt24*, *Fingra* och *It's Learning*. Slutligen stod valet mellan *Förskoleappen* och en uppdaterad version av *Unikum* där pedagogerna på Björnldet bestämde sig för att testa *Förskoleappen*.

I arbetslaget beslutades hur vi skulle testa de olika funktionerna som finns i verktyget och en plan för den tre månaders långa testperioden mars - maj 2014 utarbetades (se bilaga). Syftet var att använda vissa funktioner bara under en bestämd period för att kunna utvärdera hur viktiga/oviktiga dessa kändes. Efter ett informationsmöte för föräldrarna bestämde sig 85% av föräldrarna att delta i detta projekt.

I slutet av maj 2014 delade vi ut en enkät där föräldrar yttra sina uppfattningar om *Förskoleappen* och webbportaler. Enkäten var uppbyggd på så sätt att flera frågor också fanns i enkäten för att utvärdera bloggen, i syfte att kunna jämföra svaren med varandra (resultat se bilaga).

Pedagogerna utvärderade webbportalen med hjälp av en SWOT-analys (se bilaga).

Utvärderingarna visade att *Förskoleappen* bidrog till en ökad tillgänglighet till dokumentationen, både för föräldrarna och pedagogerna, vilket upplevdes som positivt. Det fanns nackdelar med *Förskoleappen* också, delvis strukturella och delvis tekniska problem. De flesta av problemen går dock att lösa i motsats till de problem som fanns med bloggen.

Utveckling och lärdomar

Under de åren vi granskade olika dokumentationsplattformar och webbportaler kunde vi se både en utveckling hos portalerna och hos oss själva. Den tydliga strukturella skillnaden mellan portalerna har minskat, idag har de flesta portaler kompletterats med funktionerna som i början bara funnits hos konkurrenterna. I samband med detta är det intressant att se att också vi pedagoger har utvecklat en kriteriekatalog, dvs. vi granskar efter funktioner som vi har sett i de olika produkter och som vi anser som viktiga för en webbportal för Väpnarens förskola. Dessa funktioner är framför allt de som tillåter pedagogisk dokumentation.

Under de tre månader som vi hade *Förskoleappen* på Björnldet kunde vi se att vi har blivit snabbare att ladda upp inlägg i systemet och mindre "rädda" att skriva fel. Samtidigt finns det dock risken att publicera en massa med inlägg där kvaliteten försämras. Nästa steg blir att hitta en bra balans för detta, speciellt med blick på att många föräldrarna uppskattade mycket när vi la upp inlägg medan de var på jobbet. En utmaning blir också hur utvecklingssamtalen kommer att förändras när dessa inlägg redan är tillgängliga för föräldrarna.

Nästa steg

Som nästa steg anser vi att implementera en webbportal på hela förskolan. Med tanke på utvärderingen av webbportalen och bloggen beslutade vi att satsa på en ettårig testperiod för hela förskolan där alla använder sig av *Förskoleappen*.

Vi känner att vårt arbete har kommit till en gräns där det inte längre är möjligt att arbeta pedagogiskt och effektivt med de strukturella förutsättningarna vi har till förfogande, dvs. lagring på G: och R: samtidigt som vi använder oss mer och mer av lärplattan som dokumentationsverktyg som saknar tillgång till Uppsala kommuns lagringssystem.

Vi bestämde oss för *Förskoleappen* eftersom den är tillgänglig från olika verktyg (lärplattan, iPod touch, dator, smartphone) och den tillåter fler möjligheter än bloggen, samtidigt har tekniska problem varit mindre och med tanke på personuppgiftslagen kan vi vara säkra att barnens dokumentationer lagras på en svensk server.

Blogg

Det hela började med att några pedagoger ville starta en blogg för att på ett enkelt sätt visa sin pedagogiska verksamhet. Vi valde att ha en stängd blogg för att slippa tänka på att foton kunde "florera fritt" på nätet och kunna fotografera barnen utan att ta hänsyn till om barnen kan identifieras på bilderna då endast föräldrarna har tillgång till bloggen. En svårighet som blocket stött på rör barn som inte får vara med på bild samt barn som själva väljer att inte vara med på bild. Dessa aspekter måste pedagogerna ha i åtanke vid fotografering. Bloggandet har utvecklats med tiden, både pedagogernas insats och själva bloggans funktioner. Till en början

fanns inte etiketter med. Etiketter möjliggör för pedagogerna att påvisa vilka områden de jobbat med, vilket har underlättat en hel del. Då ser ju vi pedagoger om vi missat något område samtidigt som det blir tydligt för föräldrarna. Pedagogerna har utvecklat sitt bloggande genom att koppla ihop utdrag från läroplanen, Lpfö 98/10, med varje inlägg. Detta för att synliggöra den pedagogiska grundaktiviteten i inlägget vilar på.

För att se till att bloggen är levande har blocket kommit överens om att varje lärgrupp ska göra ett inlägg i bloggen per vecka. Bloggens användningsområden är inte enbart för att synliggöra verksamheten utåt gentemot föräldrarna utan också för att reflektera och återberätta tillsammans med barnen. Barnen är också delaktiga vid inläggande på bloggen, genom att välja bilder och att berätta om bilderna. En fördel med bloggen är att den är lättillgänglig och med Väpnarens 1:1 satsning på pedagogiska verktyg i form av iPad mini alternativt iPod touch blir bloggen ännu smidigare att använda.

Några begränsningar med bloggen som pedagogerna upplever är framför allt problem med inloggning vilket också påpekades i enkäten (se bilaga). När föräldrarna har svårigheter med att logga in vänder de sig till pedagogerna som då administrerar konton och nya inbjudningar till bloggen. Detta har emellanåt varit tidskrävande för pedagogerna. En annan begränsning är bristen på dialog mellan förskola och hem. I bloggen finns en kommentarfunktion, men föräldrarna använde sig inte mycket av den. Många föräldrar gav återkoppling på blogginlägg i den vardagliga kontakten, men valde att inte kommentera direkt i bloggen.

Nästa steg

Efter att ha utvärderat webbportalen och bloggen och att ha bestämt oss för *Förskoleappen* (se ovan), kommer vi att använda oss av våra lärdomar från bloggen för att överföra dem till webbportalen. Som till exempel att fortsätta med ett inlägg per vecka för varje lärgrupp.

4. IKT-vision

Vår IKT-vision som uppdateras regelbundet vid årsskifte har fått många förändringar under åren. Från att i början ha en vision som fokuserade på tekniken och hur den kan användas i praktiken, har vi gått över till vilka kategorier som finns i förskolan (se nedan) och på vilket sätt IKT kan underlätta och/eller möjliggöra nya arbetsformer.

2012

Fokus ligger på att implementera tekniken på förskolan med tydlig koppling till läroplanen med hjälp av matrisen Lotusdiagram. Uppdelning i fokusområden grundläggs.

Visionen var väldigt teknikcentrerad utan att den tog hänsyn till aktuell forskning om IKT-användande.

2013

IKT-gruppen väljer "Big Five" som modell, indelning efter kategorierna "Lärande och dokumentation", "Kommunikation", "Organisation och administration" samt "Kompetensutveckling" istället för indelning efter tekniken.

Det visade sig att bara få pedagoger är förtrodda med Big Five modellen samtidigt som vi känner att den saknar teoretiskt stöd.

2014

I september 2013 på studiedag presenteras tre olika modeller inom en workshop om appar för pedagogisk dokumentation, QR-koder och "Det flippade klassrummet" Av de tre modellerna väljs Mishra och Koehlers (2006) TPACK-modell som ska ligga till grund för 2014-visionen.

Liksom Big Five-modellen året innan har inte TPACK fått riktigt genomslag heller, även om modellen med sina tre cirklar kändes enkelt att förstå. Vi bestämmer oss att fortsätta med modellen i nästa visionen och se till att den implementeras grundligare.

5. Kompetensutveckling

Pedagogernas individuella lärdomar

För att samla in pedagogernas individuella lärdomar använde vi oss av vårt samarbetsrum på Insidan. Varje pedagog skulle skriva några korta meningar om sina lärdomar under Väpnarens tre år som pilotförskola, oavsett om man har varit med från början eller kommit till oss senare. Det visade sig att lärdomarna finns inom en vid bredd, även om de flesta påpekade att lärplattan känns som ett naturligt verktyg och att användandet är mer genomtänkt än i början.

Vi har kategoriserat några citat från samarbetsrummet som vi anser som bra exempel för individuell utveckling:

1. Att använda IKT med barnen (*Skype, QR-koder, Google Maps*)

"appar som är mer upplevelseinriktade och inte så mycket spel med rätt eller fel. De apparna kan man också vara flera som använder samtidigt"

2. Att använda IKT för pedagogisk dokumentation (lärplatta, projektor, *BookCreator*)

"Efter mina fördjupade kunskaper inom pedagogisk dokumentation blev plattan ett utmärkt instrument för att reflektera med både barn och pedagoger. Att ha en direkt återkoppling till vad man gjort genom att filma med lärplattan har visat sig ovärderligt i mitt arbete. Att samla sitt projekt i bookcreator är också något som jag personligen har funnit stor nytta i. Tillsammans med projektor blir lärplattan

ett instrument som man kan samlas en stor grupp kring. Att i projektet mötas vid projektorn och reflektera över vårt projekt genom bookcreator är ovärderligt och något som därmed kan ske på daglig basis.”

3. Att använda IKT för att kommunicera med vårdnadshavare (mejl, blogg, webbportal)

”Att tex få vara med om att testa förskoleappen som vi på björnidet, är otroligt lärorikt och berikande och det finns så många fördelar, underlättar tex kommunikation med föräldrar m.m”

4. Att använda IKT som hjälpmedel inom administration/organisation

”Förskoleappen på IPod touch gör att det går lätt, snabbt och enkelt att dokumentera arbetet tillsammans med barnen i barngruppen under pågående aktiviteter m.m utan att behöva gå undan.”

5. Kompetensutveckling inom IKT (Pedagogisk dokumentation, PIM, 4N, SETT, Framtidens Läromedel, workshops för andra förskolor)

”Kompetensutveckling var spännande, både att kunna ta del av föreläsningar och mässor (LinEducation, SETT, Framtidens Läromedel) och att själv föreläsa om vårt arbete på Uppsala universitet, Framtidens Läromedel och olika workshops i kommunen.”

6. Kollegialt lärande

”Jag känner hela tiden att min egen kompetens inom detta område brister men jag är intresserad och jag vill lära mig mer. Jag har tack vare en kollega upptäckt hur fantastiskt roligt det kan vara att leka skype-kurragömma och en annan kollega har fått mig intresserad av Google-maps. Just nu utforskar jag och barnen i gruppen Google-Earth vilket är väldigt spännande och blir ännu mer spännande med hjälp av projektorn. Jag känner mig dock osäker på tekniken och behöver tid för att testa mig fram och lära mig mer. Jag behöver "fiffiga kompisar" och inser tacksamt att det finns det flertalet hjälpsamma kollegor på Väpnaren.”

Workshops

Appworkshop på APT mars 2013

IKT-gruppen kände att det finns många pedagoger i huset som fortfarande använde sig av ”färdiga” barnappar som *Toca Boca* och *Wombi*, appar som vi kände har begränsat pedagogiskt potential.

Vi började med en kort presentation om hur man kan granska det pedagogiska potentialet som finns i en app för att sedan arbeta i tvärgrupper där varje grupp skulle designa en pedagogisk

aktivitet med hjälp av en app (det fanns ca. 15 appar där man fick välja emellan, IKT-gruppen hade installerat apparna på alla lärplattor).

Designförslaget presenterades sedan till en grupp och sparades på G: så att materialet blev tillgängligt för alla.

Lärdom: Workshopen väckte intresse bland pedagogerna för att använda sig av appar som egentligen inte direkt riktar sig till barnen (t.ex. Skype).

Studiedag augusti 2013

Workshopen hade flera olika syften som kombinerades:

- alla skulle lära känna och arbeta aktivt med olika appar för pedagogisk dokumentation (*BookCreator, PicCollage, Popplet*)
- alla skulle lära känna hur QR-koder fungerar
- alla skulle få en introduktion i tre olika modeller (Big Five, SAMR, TPACK) för att sedan kunna diskutera för- och nackdelar att ha dem med i IKT-visionen 2014
- alla skulle lära känna metoden "Det flippade klassrummet" som alternativ till föreläsning (dvs. materialet på YouTube är även tillgängligt efter workshopens slut)

I workshopen fick arbetslagen gå runt på ett block och leta efter QR-koder som skannades in med lärplattan. Med hjälp av olika appar skapades en bok om de tre olika modeller Big Five, SAMR och TPACK som sedan la till grund för en diskussion i helgrupp. Kursledaren gick runt och hjälpte grupperna vid behov.

Lärdom: Bra att använda sig av en ny metod för att ta till sig information om modeller i stället för att ha en vanlig presentation. Att använda sig av okända appar var dock lite för avancerat för flera pedagoger vilket ledde till att de kände sig stressade. Bra med diskussion om för-och nackdelar av modeller i helgrupp.

Workshop för installation och användningspotential av de individuella verktygen 10/6-14

Eftersom vi har ett stort antal pedagoger som vet hur man installerar sitt verktyg, t.ex. skapa Apple-ID, lösa in presentkort, ladda ner appar osv. anser vi det som ett bra tillfälle för att främja det kollegiala lärandet, dvs. där pedagoger kan hjälpas åt att alla kan installera sitt verktyg. Efter detta ska tre olika workshops följa, beroende på pedagogernas verktyg och intresse (*iMovie, Videolicious, BookCreator*). Alla appar har främsta syfte att underlätta den pedagogiska dokumentationen.

6. Inspiration, att dela med sig erfarenheter, image

Internt på Väpnaren

Vid början av varje APT är det ett block som visar sin pågående verksamhet med IKT, detta kan vara små filmsnuttar, bildcollager eller presentationer som görs med hjälp av olika appar. Dessa korta tillfällen av erfarenhetsutbyte väcker stort intresse bland de andra pedagogerna både för det pågående projektarbetet och för IKT-användning.

Internt inom Uppsala kommun

En vecka före Framtidens läromedel (se nedan) var det Chefsdagen där olika verksamheter visade korta inslag om sitt arbete. Vi fick förfrågan om vi kunde korta ned materialet som vi hade samlat in inför Framtidens läromedel och presentera det på Chefsdagen också.

Vi bestämde oss att visa ett exempel hur vi jobbar med QR-koderna.

Efter våra föreläsningar på Chefsdagen och Framtidens läromedel (se nedan) kom det fler förfrågningar av olika förskolor i kommunen om att föreläsa på deras studiedagar/-kvällar. Det var den ansvariges önskemål att presentera samma material som på Framtidens läromedel, men reaktionen efter vår första föreläsning i Eriksberg var att materialet var alldeles för avancerat för nybörjare.

Lärdom: Som följd av föreläsningen i Eriksberg ändrade vi materialet så att det blev mer workshop-aktigt med en föreläsning i början följd av en praktisk övning så att kursledaren kan gå runt och ge pedagogerna det individuella stödet de behöver. Dessa workshops genomfördes i Hällby (P) och Höganäs (P).

Inom Svartbäckens enhet genomfördes två PIM-förberedande datorkurser där pedagoger från Svartbäckens förskola, Tunabackar förskola och Väpnarens förskola deltog.

Externt

Pedagoger från Väpnarens förskola har vid olika tillfällen presenterat hur vi använder oss av IKT som hjälpmedel inom lärande och dokumentation.

Inspirationsdag på Grand nov 2011 (Aline & Karin): Vi presenterade vårt arbete med att testa webbportalen Unikum på IKT-inspirationsdagen.

En presentation om lärplattan som dokumentationsverktyg gjordes på jubileumsföreläsningar "Förskolläro-utbildningen i Uppsala 100 år" på Uppsala universitet den 19 oktober 2012 (Anna-Kari, Patrick). Presentationen som skapades på och visades med hjälp av iPad riktade sig framför allt till publik som inte är van med lärplattans funktioner och den kan användas i förskolan.

På Framtidens läromedel (AK,P) (24 september 2013) presenterade vi olika pedagogiska aktiviteter som "Kurragömma med Skype" och "På jakt efter QR-koder" samt hur *BookCreator* kan vara ett verktyg för pedagogisk dokumentation och ett exempel om hur man kan använda Big Five i utvecklingssamtal. Föreläsningen riktade sig till en publik som har mycket förkunskaper om lärplattor och deras användning.

Ta emot studiebesök

Under vt2013 fick vi en förfråga från Ludvika att komma till oss på studiebesök. Bitr. förskolechef och IKT-ansvarig började med en kort historisk bakgrundsbeskrivning innan vi gick runt i huset för att visa olika aktiviteter med IKT-verktyg. Efter detta blev en kort presentation och diskussion om våra lärdomar av vårt tillvägagångssätt. Studiebesöket visade oss att vi inte kände oss tillräckligt förberedda för att kunna ta emot besökare, det krävdes tid att utveckla materialet, inte heller visste vi vad de förväntade av oss.

Lärdom: vi ska utveckla material som finns tillgängligt så att vi kan ta emot studiebesök med kort varsel utan att vi behöver känner oss stressad.

7. Koppling till aktuell forskning

Väpnarens förskola har under dessa tre år deltagit i flera forskningsprojekt som handlade om barnens agerande med lärplattan. Farzaneh Moinian forskade under vt2013 på Grävling Grytet och Björndet om hur barnen arbetar med lärplattan, hon kunde bland annat visa att barnens agerande är medvetet och påpekade skillnaden mellan "first" och "second affordance", dvs. när barnen har tolkat vad som förväntas göra i appen, börjar de att utforska andra funktioner.

Under vt 2014 pågår ett projekt "Plattan i mattan" under ledning av Susanne Kjällander på MyrStacken och Rävlyan. Susanne Kjällander är professor i didaktik på Stockholms universitet och tillsammans med Farzaneh Moinian samlar hon in data genom videoobservationer av hur barnen tar sig an, använder och samarbetar kring lärplattan. Dessutom genomför de fokusgruppsamtal med pedagogerna efter observationerna.

För mer information om projektet se <http://www.vardochbildning.uppsala.se/plattanimattan>.

8. Kommunikation/administration/organisation

Samarbetsrummet på Insidan

Väpnarens förskola är en relativt stor förskola med fyra block och cirka 25 pedagoger. För att kunna kommunicera med alla pedagoger och sprida information, använder vi oss en gemensam mejladress så att alla nås samtidigt. När det gällde utvärderingar och diskussioner, kände vi dock snabbt att dessa ledde till att mejllinkorgen blev full och att diskussion blev översiktlig.

Med anledning att skapa ett forum för en mer översiktlig diskussion, började vi i september 2012 att skapa vårt eget samarbetsrum på Insidan. Samarbetsrummet är låst och bara tillgängligt för Väpnarens pedagoger, pedagogisk utvecklare, biträdande förskolechef och förskolechef.

Under introduktionsperioden skrev IKT-ansvarig som också är administratör för rummet en lathund med fokus på sekretess och samtalstonen.

Lärdomar:

Det som var intressant att se var att rummet användes flitigt i början för att sedan inte användas allt. Efter några månader började diskussionerna att bli fler och fler i mejlen och vi fick påminna varandra att använda oss av samarbetsrummet i stället.

Under vt 2014 startade några pedagoger diskussioner om genus och utemiljö som verkade väcka flera pedagogers intresse så att samarbetsrummet väcktes till liv igen. Detta drog vi i IKT-gruppen nytta av för att använda oss av detta forum för att samla in pedagogernas individuella lärdomar om IKT (se ovan). Detta för att också kunna synliggöra till alla vilken utveckling vi alla har gått igenom.

IKT-gruppen

Vi har redan från början haft en IKT-grupp där en representant från varje block varit med för att få ett kontinuerligt kommunikationsflöde mellan gruppen och alla block. IKT-gruppen träffades regelbundet (var sjätte vecka) internt och två gånger per termin tillsammans med de andra pilotförskolorna Rosendal och Västra Stenhagen.

Sedan ht2012 träffas IKT-gruppen var fjärde vecka vilket underlättade mycket för att få en bättre kommunikation och uppdatering om vad som pågår inom de olika fokusområdena. Samtidigt har IKT-ansvarig fått två timmar per vecka för att ta hand om särskilda IKT-uppgifter, t.ex. administration av samarbetsrummet och webbportalen, skriva rapporter osv.

En tydlig uppdragsbeskrivning för varje representant formulerades i ht 2013 och skrevs på av varje grupprepresentant för att säkerställa att det blir tydligt vad det innebär att vara med i gruppen. En av anledningarna för att denna beskrivning skrevs så sent var att våra uppdrag som IKT-pilotförskola uppdaterades och vi kände att vi måste vara tydligare med vem som har vilket ansvar. En sak som försvårade vårt arbete var att kontinuiteten i IKT-gruppen inte varit optimal.

En del personalbyte pga t.ex. graviditet och nya arbetslag ledde till att också representanterna byttes ut.

Nästa steg

För att implementera IKT-arbetet och se till att alla pedagoger är med på banan är tanken att utöka vår blockreflektionstid för att regelbundet kunna avsätta tid för IKT, t.ex. att diskutera arbetet med *Förskoleappen* och dela med sig nya appar. Vi kommer att lyssna vilka behov för kompetensutveckling som finns på Väpnaren, erbjuda olika former av workshops och kollegialt lärande och samtidigt bli tydligare med vad alla block förväntas jobba med.

Dessutom ska tiden för IKT-ansvarig utökas för att (a) kunna hjälpa pedagogerna på Väpnaren och i kommunen direkt under de pedagogiska aktiviteterna och (b) erbjuda olika workshops på studiedagar/-kvällar.

9. Vad blir nästa steg

Väpnarens förskola står inför nya utmaningar. Efter att ha köpt in ett verktyg till varje pedagog (iPad mini resp. iPod touch) gäller det att implementera verktygen i det dagliga arbetet så att barnens lärande dokumenteras och pedagogisk dokumentation möjliggörs. Som ett stöd i detta ser vi *Förskoleappen* som kommer att implementeras på alla fyra block. Detta också med blick på likvärdig förskola och systematiskt kvalitetsarbete: föräldrarna som hade barn både på ett block som använde sig av webbportal/blogg och på ett block som hade applikationer som fokusområde, efterfrågade webbportal/blogg för det andra blocket också.

Med tanke på systematiskt kvalitetsarbete kommer att ha enklare möjligheter att säkerställa att alla barns lärande dokumenteras regelbundet (det kartläggs automatiskt i *Förskoleappen*).

En stor utmaning som vi har lärt oss under våra tre år som pilotförskola är kompetensutveckling för alla pedagoger. I framtiden kommer vi att använda oss av mer tid både på workshops för hela förskolan och på blockreflektion i arbetslagen hur IKT kan vara ett stöd för vårt arbete. Här är det viktigt att få alla med på tåget.

Alla pedagoger på Väpnaren har gått på kursen i pedagogisk dokumentation och vi har diskuterat med varandra hur vi kan använda vår tekniska utrustning för att göra barnen mer delaktiga. Lärplattan anses av de flesta som ett bra verktyg för pedagogisk dokumentation eftersom det inspelade materialet är direkt tillgängligt för att betrakta tillsammans med barnen. Vår erfarenhet har dock visat att dessa reflektionstillfällen begränsas av skärmens storlek så att bara få barn kan delta i reflektionen. En lösning som vi har börjat använda oss av är att koppla lärplattan till en projektor så att skärmens innehåll kan visas till en större barngrupp.

Med tanke på att digitalkameran var vårt främsta dokumentationsverktyg när vi startade vår förskola, är det intressant att se att dessa i dagsläge främst används av barnen för att dokumentera. Vi pedagoger har blivit mindre rädda att låta barnen använda sig av verktygen, inte minst pga av vi själva är mer förtrodda med verktygen.

Fler och fler appar väljs som tillåter att barnen äger aktiviteterna (*Google Maps*, QR-koder) eller själva blir medieproducenter (bildcollage, film). Vi vill i framtiden bygga på denna utveckling, ett nytt mål är också att börja introducera programmering i förskolan. Att få en grundläggande förståelse för hur programmeringsspråk är uppbyggda blir en av framtidens nyckelkompetenser.

Vi känner att marknadsförande via vår hemsida inte är tillräckligt för att nå potentiella nya föräldrar och för att marknadsföra Väpnaren som IKT-pilotförskola utanför Uppsala. Därför kommer vi att starta en egen *Facebook*-sida där två pedagoger regelbundet kommer att göra utvalda inlägg om vårt arbete, inte minst vårt arbete med IKT. Vi har redan granskat andra förskolors *Facebook*-sidor, dock vårt syfte är inte att nå de föräldrarna som redan har sina barn hos oss, dessa hänvisas till webbportalen. Därför kommer våra inlägg på *Facebook* vara processororienterade, inga barn ska kunna identifieras, detta också med tanken på att *Facebook* äger alla rättigheter på materialet som publiceras där.

En del av marknadsföring blir också att vara mer present på olika didaktikmässor som Framtidens läromedel och SETT. Vi såg att flera kommuner var representerade med sitt eget monter på SETT, detta är också ett av våra mål för 2015. SETT-mässan är ett bra tillfälle att sätta Uppsala kommun på kartan när det IKT-arbete, syftet är att därmed också kunna locka till oss fler forskningsprojekt och att vara testförskola för nya tekniska verktyg som t.ex. 3D-skrivare.